

STRATEGIJA RAZVOJA KORDUNSKO BANIJSKE REGIJE

Parametriranjem potrebnih investicijskih sredstava dobiveno je niz rješenja od kojih smo za prikaz strategije razvoja izdvojili tri karakteristična.

Prvo rješenje traži 1,263500000 dinara investicija, koje su potrebne da bi se realizirali minimalni zahtjevi proizvodnje određeni postavkama plana u prethodnom poglavlju. Drugo rješenje pokazuje rezultate ulaganja i orijentaciju u proizvodnji uz investicije od 10,000.000.000 dinara. Treće rješenje sa 19,801.000.000 dinara investicija pokazuje koliko je potrebno investicija da bi se u okviru postojećih privrednih i ekonomskih uvjeta mogli iskoristiti postojeći proizvodni kapaciteti regije do 1990. godine. Osnovni cilj investicijske politike jeste da se povećavanjem proizvodnih kapaciteta usmjeri razvoj regije u željenom pravcu. Kriterij za dodatna investicijska ulaganja u konkretnom slučaju bilo je ukamaćenje uloženi dodatnih sredstava koje ne mora uvijek biti i optimalno sa stanovišta razvoja regije. Dobivena struktura ulaganja po rješenjima ukazuje (slijedeća tabela) na prioritete ulaganja posmatrane ekonomskim kriterijima.

Iz podataka je vidljivo da bi prvenstveno trebalo ulagati u govedarsku proizvodnju u proizvodnju mlijeka i tov goveda te intenzifikaciju livada i pašnjaka na individualnom sektoru. Ta osnovna tendencija pokazuje se i kod ostalih rješenja s više raspoloživih investicija. Drugo rješenje s više investicija istovremeno razvija značajnu svinjogojsku i peradarsku proizvodnju, kao i znatno veću ratarsku proizvodnju društvenog sektora. Treće rješenje gdje investicije nisu postavljene kao ograničavajući faktor pokazuju povećanje govedarske i svinjogojske proizvodnje društvenog i privatnog sektora te se razvija i ovčarska proizvodnja kod individualnih gospodarstava.

Struktura investicija za svako od navedenih rješenja dato je u slijedećoj tabeli br. 2.

Naravno da se investicijska politika kao i povećanje stočnog fonda mora odraziti na način korištenja zemljišta, povećanje intenziteta korištenja zemljišta kao i na povećanje obima poljoprivredne proizvodnje u cijelosti. Tako je optimalizacijom usklađenjem svih u pretpostavkama modela utvrđenih faktora dobiven slijedeći način korištenja površina (tab. br. 3).

Povećanjem društvenog sektora kao i investiranjem u specijaliziranu proizvodnju privatnog sektora predviđa se uvođenje savremenije tehnologije, bolji sortiment sjemena i stoke kao i odgovarajuća primjena mineralnog gnoja i zaštitnih sredstava. Takve promjene pretpostavljaju pored investicija i određene promjene u organizaciji poljoprivredne proizvodnje u selima a pretpostavlja organiziranje određenih nosilaca razvoja na selu.

Značaj tih mogućnosti i tog zadatka vidi se u tabeli 4. i pregleda rasta intenzivne proizvodnje koja bi se pored proizvodnje na društvenom sektoru trebala u kooperaciji organizirati kod individualnih poljoprivrednika.

Ovakva intenzifikacija biljne proizvodnje nužna je naravno i zbog predviđenog mogućeg rasta stočarske proizvodnje koju bi trebalo razviti navedenim ulaganjima i razvojem društvenih i specijaliziranih individualnih proizvođača u stočarskoj proizvodnji. Povećanje osnovnih stočarskih kapaciteta izraženih u grlima dajemo u slijedećoj tabeli 5.

Tabela 1 — Optimalna ulaganja u razvoj po granama obzirom na raspoloživa investicijska sredstva

— u 000 din —

	I		Ukupno	Društveni	III		Ukupno	Društveni	V	
	Društveni	Pri- vatni			Pri- vatni	Pri- vatni			Pri- vatni	Ukupno
Oranice kupnja i veći intenzitet	—	19820	19820	207460	1804680	2012140	207460	2300280	2507740	—
Voćnjaci	—	—	—	—	42530	41530	—	41520	41520	—
Vinogradi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Livade i pašnjaci iz neor. u organizirano	—	—	—	20540	—	—	—	—	—	—
Livade i pašnjaci u veći intenzitet	—	185780	185780	—	483390	483390	—	4200	4200	—
Zemljište ukupno	—	205600	205600	228000	2329600	2557600	294900	2846000	3140900	—
Govedarstvo	—	977221	977244	—	1228200	1228220	1095900	3770410	4866310	—
Krave	—	930000	930000	—	930000	930000	1095900	3642000	4737900	—
Telad 110 kg	—	41701	41724	—	102660	102660	—	122890	122890	—
Junad toвна	—	5520	5520	—	195640	195560	—	5520	5520	—
Svinjogojstvo	—	6625	6625	—	6140150	6140200	6049050	5082380	11131430	—
Krmače	—	—	—	—	2221100	2221100	5687700	61480	5749180	—
Tov	—	6625	6625	—	3919050	3919100	361350	5020900	5382250	—
Ovčarstvo	—	23750	23750	—	23750	23750	—	240370	240370	—
Ovce	—	20000	20000	—	20000	20000	—	305640	205640	—
Janjad	—	3750	3750	—	3750	3750	—	34730	34730	—
Peradarstvo	—	50304	50304	—	50300	50304	—	422040	421990	—
Nesilice	—	40704	40704	—	40700	40704	—	40780	40730	—
Brojleri	—	9600	9600	—	9600	9600	—	381260	381260	—
Stočarstvo ukupno	—	1057900	1057900	—	7442400	7442400	7144900	9515200	16660100	—
SVEUKUPNO	—	1263500	1263500	228000	9772000	10000000	7439800	12361200	19801000	—
INVESTICIJE	—	1263500	1263500	228000	9772000	10000000	7439800	12361200	19801000	—

Tabela 2 — Struktura investicija obzirom na različita raspoloživa investicijska sredstva

	R j e š e n j a								
	I			III			V		
	Društveno	Privatno	Ukupno	Društveno	Privatno	Ukupno	Društveno	Privatno	Ukupno
Oranice - kupnja i veći intenzitet	—	1,6	1,6	91,0	18,5	20,1	2,8	18,6	12,7
Voćnjaci	—	—	—	—	0,4	0,4	—	0,3	0,2
Vinogradi	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Livade i paš. iz neorgan. u organizirano	—	—	—	9,0	—	0,2	1,2	—	0,4
Livade i pašnjaci u veći intenzitet	—	14,7	14,7	—	5,9	4,9	—	4,1	2,6
Zemljište ukupno	—	16,3	16,3	100,0	23,8	25,6	4,0	23,0	15,9
Govedarstvo	—	77,3	77,3	—	12,6	12,3	14,7	30,5	24,6
Krave	—	73,6	73,6	—	9,5	9,3	14,7	29,5	23,9
Telad 110 kg	—	3,3	3,4	—	1,1	1,0	—	1,0	0,7
Junad tovna	—	0,4	0,4	—	2,0	2,0	—	0,0	0,0
Svinjogojstvo	—	0,5	0,5	—	62,9	61,4	81,3	41,1	56,2
Krmače	—	—	—	—	22,7	22,2	76,4	0,5	29,0
Tov	—	0,5	0,5	—	40,1	39,2	4,9	40,6	27,2
Ovčarstvo	—	1,9	1,9	—	0,2	0,2	—	2,0	1,2
Ovce	—	1,6	1,6	—	0,2	0,2	—	1,7	1,0
Janjad	—	0,3	0,3	—	0,0	0,0	—	0,3	0,2
Peradarstvo	—	4,0	4,0	—	0,5	0,5	—	3,4	2,1
Nesilice	—	3,2	3,2	—	0,4	0,4	—	0,3	0,2
Brojleri	—	0,8	0,8	—	0,1	0,1	—	3,1	1,9
Stočarstvo ukupno	—	83,7	83,7	—	76,2	74,4	96,0	77,0	84,1
Sveukupno	—	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Kao i kod biljne proizvodnje sa povećanjem investicija raste broj grla stoke na društvenom sektoru kao i intenzifikacija proizvodnje kod individualnih specijaliziranih proizvođača. Ta kretanja ne mogu se međutim ostvariti samo investicijama, za nju su potrebni i novi kadrovi, a prije svega nosioci razvoja u pojedinim proizvodnim sredinama.

Tabela 3 — Način korištenja poljoprivrednog zemljišta

	I					R j e š e n j a					— ha —	
	Društ- veno	Priva- tno	Ukup- no	Društ- veno	Priva- tno	III	Društ- veno	Priva- tno	Ukup- no	Društ- veno	Priva- tno	Ukup- no
Krušne žitarice	—	16872	16872	5637	4154	—	5637	4154	9791	5637	4154	9791
Stoč. bijele	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
žitarice	1306	76703	78009	—	96420	—	—	96420	96420	—	96300	96300
Kukuruz	—	23453	23453	—	40574	—	—	40574	40574	—	49484	49484
Krumpir	256	882	1138	—	888	—	—	888	888	—	120	755
Povrće	441	400	841	—	817	—	—	817	817	—	760	760
Sijeno sa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
oronica	1224	22295	23519	2400	6487	—	—	6487	8887	874	—	874
Ostalo krmno	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
bilje	691	630	1321	419	1521	—	—	1521	1940	1310	43	1353
Voćnjak novi	—	—	—	—	320	—	—	320	320	—	320	320
Ukupno oranične	3918	141235	145153	8456	151181	—	8456	151181	159637	8456	151181	159637*
površine	29	2281	2310	29	2281	—	—	2281	2310	29	2281	2310
Vinograd sadašnji	67	4859	4926	67	4859	—	—	4859	4926	67	4859	4926
Voćnjak sadašnji	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Livade neorg.	—	—	—	2412	—	—	—	—	2412	—	—	—
u pašnjake	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Livade veći	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
intenzitet	1659	—	1659	3217	21164	—	—	21164	24381	5629	29290	34919
Livade prirodne	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
u pašnjake	—	33942	33942	—	20398	—	—	20398	20398	—	12272	12272
Livade prirodne	—	7620	7620	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ukupno livade	1659	41562	43221	5629	41562	—	5629	41562	47191	5629	41562	47191*
korišt.	4018	32800	36818	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pašnjaci prirodni	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pašnjaci u veći	23	37157	37180	6454	64933	—	—	64933	71387	9619	56807	66416
intenz.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ukup. paš.	4041	69957	73998*	6454	64933	—	6454	64933	71387	9619	56807	66416
korišteni												

*) maksimalno raspoložive

Tabela 4 — Kretanje privatnih oraničnih površina pod intenzivnom proizvodnjom i poboljšanom tehnologijom po rješenjima

Rješenja	Privatne oranice			Privatne i društvene livade i pašnjaci		
	Ukup. priv. korištene oranice, vrtovi regije ha	Intenzivna ha	proizv. % od ukup. površ.	Ukup. korišt. livade i pašnjaci regije ha	Intenzivirane ha	% od ukupno korišt.
I	141235	945	0,7	117219	37157	32
III	151181	79074	52	118578	86096	73
V	151181	102676	68	113607	86097	76

Navedene promjene u kapacitetima, intenzitetu proizvodnje pa i povećanju produktivnosti rada omogućile bi povećanje proizvodnje i povećale izvozne mogućnosti regije naročito u stočarskim proizvodima. Te promjene prikazane su u tabeli 6.

Postavkama modela bilo je postavljeno što se iz navedene tabele vidi da već prvo rješenje može da podmiri gotovo sve predviđene potrebe sta-

Tabela 5 — Pregled broja grla po rješenjima

	Društvena	Privatna	Specijaliz.	Ukupno	Društvena
Krave — pašno košni sistem	—	81780	9300	91080	60
Tov teladi — telad	—	—	13908	13908	—
Tov junadi — junad konc.	19814	—	460	20274	—
junad paša	—	—	—	—	17925
Krmače	1020	19200	—	20220	1020
Tov svinja	28000	103060	2500	133560	28000
Ovce	19294	22100	2500	43894	19113
Tov junadi	4130	—	2500	6630	5880
Kokoši	—	6460600	96000	6556600	—
Brojleri	57000	—	200000	257000	780000

novništva u hrani do 1990. g. Daljnjim ulaganjima raste stočna proizvodnja za izvoz van regije i to prvenstveno svinjsko meso, gdje je indeks porasta trećeg rješenja u odnosu na prvo rješenje 930, mesa peradi sa indeksom 160 te mlijeka sa indeksom porasta 142.

Investicijska ulaganja odražavaju se i na porast produktivnosti i rast dohotka poljoprivrednog stanovništva. U svim rješenjima iskorišten je maksimalno dopušten odliv radne snage iz poljoprivrede od 7000 radnika dok je u isto vrijeme rastao dohodak po zaposlenom u poljoprivredi od 149047 dinara godišnje na 360606 dinara u drugom odnosno na 406792 din u trećem rješenju. Indeks porasta dohotka u odnosu na prvo rješenje od 273 po radniku u poljoprivredi godišnje nije samo rezultat investicija i rasta društvenog sektora i veće angažiranosti članova mješovitih domaćinstava na radu u poljoprivredi u narednom periodu, koje je omogućeno predviđenom investicionom politikom.

Dobivena rješenja odraz su pretpostavki koje su ugrađene u model. Već smo spomenuli da postojeći odnosi cijena u poljoprivredi nisu povoljni za razvoj proizvodnje za koje brdsko planinska područja imaju određene komparativne prednosti. Ukoliko bi se mjenjala politika cijena vjerojatno bi se dobila i drugačija optimalna rješenja razvoja. Osim toga porast osobnih dohotka mijenja odnose troškova između privatnog i društvenog sektora proizvodnje što ove projekcije nisu uzele u obzir. Iz tih razloga smatramo da bi trebalo upravo sa tih aspekata nastaviti ova istraživanja.

Priva- tna	Speci- jalizir.	Ukup- no	Druš- tvena	Priva- tna	Speci- jaliz.	Ukup- no
81720	9300	91000	5828	54600	36420	6848
—	34221	34221	—	—	40962	40962
—	—	—	—	—	—	—
—	16296	34221	7800	—	460	8260
38554	10477	144344	102590	16300	2900	121790
—	1478900	1506900	84460	—	1894700	1979160
22100	2500	43713	400	17200	25704	43304
—	25000	8380	—	—	231153	23153
4903800	96000	4999800	—	5918200	96000	6014200
—	200000	8000000	57000	—	7943000	8000000

Tabela 6 — Pregled zadovoljenja potreba stanovništva tržišni viškovi proizvoda

	Podmire- nje iz vlast. proizv.	Potrebe Ukupno do 1990.	Višak za izvoz	Podmire- nje iz vlast. proizv.	Ukupno potreba do 1990.	Višak za izvoz	Podmire- nje iz vlast.	Ukupno potreba do 1990.	Višak za izvoz
Pšen. + raž. brašno	347279	347279	—	347279	347279	—	347279	347279	—
Kukuruzno brašno	27489	27489	—	27489	27489	—	27489	27489	—
Povrće ukupno	136251	136251	—	136251	136251	—	136251	136251	—
Povrće ljetno	221990	221990	—	221990	221990	—	221990	221990	—
Krumpir Voće bez južnog	119478	180244	—	180244	180244	—	180244	180244	—
Goveđe meso	43596	43596	83522	43596	43596	114870	43596	43596	82627
Svinjsko meso	71097	71097	9350	71097	71097	686430	71097	71097	869990
Ovčje meso	7981	7981	—	7981	7981	—	7981	7981	—
Perad. meso	52703	52703	106070	52703	52703	146140	52703	52703	170490
Mijeko u hl. sa prerađev.	562916	562916	1046600	562916	562916	1050600	562916	562916	1491100
Jaja u 000 kom	63443	63442	864080	63443	63443	646130	63443	63443	788150